Tarkastusvaliokunta 10.5.2022
Asiantuntijalausunto/ VNS 2/2022 vp JTS

Veli-Pekka Tynkkynen
Helsingin yliopisto

Venäläisestä energiasta irrottautuminen ja vihreän siirtymän nopeuttaminen valtiontaloudellisesta näkökulmasta

Konteksti – Putinin imperiaalinen Venäjä on ammentanut voimansa fossiilisesta energiasta

Putinin lähipiirin hallintaan jo 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä kaapattu media on vyöryttänyt tarinaa Venäjästä imperiaalisena suurvaltana. Se on oikeutettu korostamalla sotilaallista voimaa, erityisesti ydinaseita, sekä maan messiaanista, maailmanhistoriaan keskeisesti vaikuttavan valtion roolia. Venäjä esitetään konservatiivisen ja autoritaarisen maailman johtajana sekä aitojen kristillisten arvojen turvaajana.

Putinin kaudella voimakkaasti kasvaneilla fossiilienergiatuloilla on mahdollistettu sotilaallisen voiman kasvattaminen sekä vallan keskittäminen. Öljyn ja kaasun vientitulot ovat kattaneet kolmanneksesta jopa puoleen Venäjän valtion budjetista. Ja vaikka puolet on syntynyt muilla sektoreilla – kaivannaisten, metallien ja palveluiden tuotoilla – on juuri öljyraha ollut keskeisessä asemassa mahdollistamassa vallan keskittämisen. Putinin kaudella poliittinen eliitti on muodostettu juottamalla yhteen turvallisuusviranomaiset ja öljy- ja kaasuteollisuus. Lopputuloksena on ollut vallan keskittyminen erittäin pienen piirin käsiin. Venäjällä on teollistuneista maista kaikkein epäoikeudenmukaisin varallisuuden jakautuminen: prosentti kansasta omistaa 60 % varallisuudesta.

Hiilivetyteollisuuden siirtäminen Putinin lähipiirin käsiin on myös mahdollistanut öljyrahan kanavoimisen yhteiskunnan kehittämisen ja talouden monipuolistamisen sijasta valtajärjestelmän ylläpitoon. Valtion menoista kolmannes on investoitu väkivaltakoneistoon – sotateollisuudelle, armeijalle, turvallisuusjoukoille ja poliisille. Lisäksi öljyrahaa on suunnattu avoimesti ja salaa tukemaan konservatiivisia voimia Yhdysvalloissa ja Euroopassa sekä toteuttamaan terrori- ja kyberoperaatioita lännessä.

Rahavirtojen kontrollin helppous liittyy myös öljyvaltio-Venäjän yhteiskuntasopimukseen. Energiasektorin työllistää vain noin kaksi prosenttia työvoimasta, joten se on ”ostettu hiljaiseksi”, eikä siitä siten ole poliittisen järjestelmän haastajaksi. Suuri yleisö puolestaan on viime vuosiin saakka pidetty tyytyväisinä öljyvetoisen talouskasvun eliitiltä keskiluokalle tihkuneiden varojen avulla. Yhteiskuntasopimus on rakentunut sen varaan, että kansan Putinille luovuttamien poliittisten oikeuksien vastineeksi venäläiset ovat saaneet nauttia yksityisen elämän koskemattomuudesta, kasvavista tuloista ja alhaisista elinkustannuksista, etenkin halvasta energiasta. Laajamittaisen sodan vaikutukset venäläisten talouteen ja yksityiseen elämään ovat ilmeiset, joten yhteiskuntasopimuksen perusta järkkyy.

Räikeän epäoikeudenmukaista tulonjakoa ja yhteiskuntasopimusta varmistamaan on Venäjällä pyritty luoda mediassa toistetun propagandan avulla erityinen öljykulttuuri. Ajatus on ollut vakuuttaa venäläiset siitä, että öljy ja kaasu ovat yksi keskeinen avain suurvalta-Venäjän voimaan ja kunniaan. Öljykulttuurin kansalaisen tulee kunnioittaa isänmaallisia hiilivetyjä, koska ne mahdollistavat Venäjän sotilaallisen voiman kasvun mutta etenkin energiakaupan kautta ulkopoliittisen vipuvarren suhteessa Saksaan, Ukrainaan ja koko Eurooppaan. Öljykulttuurin kansalaiselle on siten uskoteltu, ettei ilmastonmuutos uhkaa Venäjää, mutta Euroopan riippuvuus venäläisestä energiasta tekee Venäjästä omnipotentin toimijan; Venäjä kykenee hallitsemaan muita

ja on taloudellisesti riippumaton. Jo 2000-luvun alusta on Venäjällä voinut lukea niin akateemisia kuin populaareja kirjoituksia Putinista ”kaasuimperaattorina” ja venäläisen öljy- ja kaasuaseen alla talutusnuoraan asettuvasta ”suomettuneesta” Euroopasta.

Fossiilinen energia on siten keskeinen osa työkalupakkia, jolla on mahdollistettu Putinin väkivaltainen politiikka. Kuten kansalliskiihkosta ammentava Putinin Venäjän geopoliittinen ajattelu, maan tuotannonvälineet eli öljy ja kaasu pohjautuvat 1900-luvun alun innovaatioille. Putinin Venäjä käy sotaa demokratiaa ja poliittisia uudistuksia vastaan, mutta samalla se on yritys väkivalloin hidastaa ilmastoa säästävää teknologista modernisaatiota. Venäjän sodassa on kyse on myös materiaalis-ekologisesta taistelusta. Putinin diktatuuri sulkee sisälleen fossiloituneen, ympäristöä tuhoavan maailman, lännessä pyritään siitä eroon.

Yhä kiihkeämmällä kansallismielisellä propagandalla rakennettu ajatus itseriittoisesta venäläisestä maailmasta (*Russkii Mir*) perustuu kuitenkin itsepetokseen. Venäläisille on uskoteltu, että vuosia käynnissä ollut tuonninkorvaamisohjelma vapauttaisi Venäjän riippuvuudesta maailmantaloudesta. Venäjä on kuvattu energiasuurvaltana, josta muut ovat riippuvaisia – tuottaahan Venäjä 20 % maailman kaasusta ja 12 % öljystä. Tämä on pönkittänyt ajatusta, että ”Venäjä-linnoitus” pärjää omillaan samalla, kun Eurooppa ei kykene irtautumaan venäläisestä energiasta.

Sotaan Venäjä varautui taloudellisesti, sillä Euroopassa väheneviä energiavientituloja ajateltiin puskuroitavan varmuusrahastoilla. Näitä Venäjällä oli yli 600 miljardia euroa ennen helmikuun 2022 hyökkäystä. Osa näistä varoista on nyt jäädytetty lännen toimesta, mutta käyttökelpoisilla varannoilla sekä edelleen Euroopan kanssa jatkuvan energiakaupan kautta Venäjä kykenee sotaa Ukrainassa käymään. Itsepetosta itseriittoinen ajattelu on siksi, ettei Venäjä kykene korvaamaan Aasian energiamarkkinoilla Euroopassa menettämiään tuloja. Mikä tärkeintä, Putin aliarvioi läntisten pakotteiden etenkin Venäjän energiatuotantokykyä rapauttavan vaikutuksen. Öljy- ja kaasuteollisuuden tarvitsema teknologia on etupäässä läntistä, joten lähivuosina Venäjän fossiilisen energian tuotanto todennäköisesti laskee.

Keskinäisriippuvuus olikin riippuvuutta – *Wandel durch Handel* ei toiminut Putinin kanssa

Euroopan vuosikymmeniä Neuvostoliiton ja Venäjän kanssa käymään energiakauppaan liitettiin ajatus, että yhteistyö takaa rauhanomaisten suhteiden säilymisen osapuolten välillä. Idea nojaa Länsi-Saksan 1960-luvun lopulla käynnistämään uuteen idänpolitiikkaan. *Ostpolitik*in oletuksena oli, että kaupankäynti on hyödyllistä kummallekin osapuolelle, ja sen oletettiin *kesyttävän* Neuvostoliiton ja sitouttavan sen demokratiaan. Neuvostoliiton hajoaminen tulkittiin tämän politiikan onnistumisena, mutta pikemminkin öljyn polkuhinnan aiheuttama talouden romahdus sen kaatoi kuin länsiyhteistyön kautta ”viety” demokratia.

Kylmän sodan jälkeisessä Euroopassa uskottiin siten energiakaupan keskinäisriippuvuuteen, ja tässä uskossa oli vielä muutama viikko ennen Venäjän suurhyökkäystä moni poliitikko ja yritysmaailman edustaja. Selvät merkit rauhaa rakentavan keskinäisriippuvuuden toimimattomuudesta nähtiin kuitenkin jo vuonna 2008 Georgian sodan ja viimeistään vuonna 2014 Putinin aloitettua Ukrainan sodan. Tosiasia on, että öljy- ja kaasukaupan ainoa keskinäisriippuvuus on ollut se, että Euroopan hyvinvoinnin kasvaessa halvan venäläisen fossiilienergian avulla öljyeurot ja fossiilienergian valtaa keskittävä voima ovat pohjustaneet Putinin Venäjän väkivallan kasvun.

Keskinäisriippuvuus syntyy, kun osapuolten välillä on valtatasapaino. Moni kuvitteli EU:n olevan energiapolitiikassa samalla viivalla Venäjän kanssa, mutta todellisuudessa EU:lla instituutiona ei ole ollut valtaa suhteessa Venäjään. Tämä on näkynyt kyvyttömyytenä asettaa vaikuttavia pakotteita Venäjälle vuoden 2014 jälkeen. Euroopan unioni kun ei ole ostanut ainuttakaan öljybarrelia, kaasukuutiometriä tai hiili- ja uraanitonnia Venäjältä. Kaupankäynti tapahtuu Venäjän jättimäisten valtio-omisteisten yhtiöiden ja Euroopan enimmäkseen yksityisesti omistettujen energiayhtiöiden

välillä, joista jälkimmäiset ovat vaikutusvaltaisia ja lobbauskykyisiä yksittäisten EU-jäsenvaltioiden sisällä mutta eivät koko unionin mittakaavassa.

Energiaturvallisuuden, ja siten kokonaisturvallisuudenkin osalta Eurooppa on elänyt institutionaalisessa harhassa, joka on estänyt näkemästä energian valtaa koko laajuudessaan. Tämän harhan turvin Putinin Venäjälle on avautunut mahdollisuus luoda asetelma, jossa Venäjä voi nyt käydä kallista imperiaalista sotaansa, jonka Eurooppa on käytännössä rahoittanut. Eurooppa ei myöskään näytä kykenevän rankaisemaan Venäjää ja lopettamaan Putinin sotakoneen tukemista öljy- ja kaasuriippuvuutensa takia. Kolmannes EU-maihin tuodusta öljystä ja liki puolet kaasusta on virrannut Venäjältä.

Utopia rauhan takaavasta keskinäisriippuvuudesta, jota Venäjän lisääntyvä väkivalta ei saanut murrettua, on johtanut siihen, ettei lännellä nyt ole nopeita keinoja tyrehdyttää Putinin sotakassaa. Tilanne on tämä, koska EU:n markkinavetoinen energiapolitiikka on osin sälyttänyt energiaturvallisuuden määrittelyn ja sen takaamisen energiayrityksille. Tämä on tehty siinä uskossa, että Venäjä toimii saman taloudellisen järjen pohjalta kuin länsimaat. Putinin Venäjän fiksaatiota suurvenäläiseen imperialismiin ja kolonialismiin ei otettu eurooppalaisten energiayritysten ja heidän poliittisten tukijoidensa riskilaskelmissa huomioon, olihan väkivallan tie *kansantaloudellisesti* järjetön ratkaisu.

Renki eli energiateollisuus ei saisi johtaa energiapolitiikkaa, vaan poliittisten instituutioiden tulisi olla isännän roolissa. Jatkossa toivo on sen varassa, ettei Euroopan keskeistä turvallisuuden osa-aluetta, kriittistä infrastruktuuria pyörittävän energiasektorin päätöksentekoa luovuteta yksityisten toimijoiden käsiin. EU:n strateginen kompassi, omassa hallinnassa oleva geopoliittinen toimintavapaus, tarvitsee sotilaallisen voiman rinnalle energia- ja resurssipoliittisen suvereniteetin.

Energian katkeamaton virta on modernissa yhteiskunnassa elinehto, etenkin kriittisen infrastruktuurin toimintavarmuuden takaamisessa. Energia onkin niin sanottu *isäntäresurssi*, eikä ole verrannollinen muihin sektoreihin kauppakumppanien keskinäisriippuvuuden osalta. Venäjä on kyennyt hyödyntämään eurooppalaista energiasektoria vaikutuskanavana toisaalta keskeisen markkina-asemansa ansiosta ja toisaalta siksi, että energiainfrastruktuuriin ja sen synnyttämiin riippuvuuksiin on vaikea tehdä äkillisiä muutoksia. Energiakauppaa ei voida yhdessä yössä katkaista, koska muuten Euroopan kriittistä infrastruktuuria ei voida ylläpitää.

Venäjä-riippuvuudesta eroon ”vihreällä eristämisellä”

Putin Venäjän sotakone pysähtyy vasta, kun kohtaa riittävän suuren sotilaallisen voiman. Tätä pidäkettä voimistamaan ja laajempia strategisia tavoitteita vahvistaakseen lännen tulee ensin eristää Venäjä maailmantaloudesta maksimaalisesti, ja myöhemmin avata kauppa valikoiden. Putinin hallinto pyrkii säilyttää valtansa turvautumalla yhä julmempaan väkivaltaan, mutta siinä onnistuakseen se tarvitsee rahaa.

Lähiaikoina EU tulee Saksan johdolla tekemään kaikkensa, jotta riippuvuutta Venäjän öljystä ja kaasusta vähennetään. Saksa ilmoitti laajan sotilaallisen varustautumisohjelman lisäksi investoivansa massiivisesti uusiutuvaan energiaan sekä nesteytetyn kaasun tuontisatamiin. Irtautuminen etenkin venäläiskaasusta ei tapahdu hetkessä. Noin 60 prosenttia Euroopan Venäjältä nyt ostamasta kaasuvirrasta voidaan lähikuukausina korvata muilla lähteillä ja energiatehokkuutta parantamalla. Jäljelle jää kuitenkin kriittisen suuri riippuvuus.

Lännen intressissä on tyrehdyttää Putinin sotakassaa kasvattavat fossiilisen energian virrat, kun taas Kiina halunnee niitä ylläpitää. Vienti Kiinaan ja muualle Aasiaan todennäköisesti korvaa osan niistä markkinoista, jotka Venäjä Euroopassa menettää. Nyt asetetut rahoitus- ja teknologiapakotteet alkavat kuitenkin lähivuosina, ellei jo kuukausina syödä Venäjän kykyä tuottaa öljyä ja kaasua.

Kauppasaarron tulee myös koskea Kiinaa siinä mielessä, ettei sen kautta läntistä sotilas- ja energiatuotantoteknologiaa saa päästää Venäjälle. Euroopan kannattaa siten tehdä fossiilienergiaa koskevista pakotteista pysyviä jo siksikin, että öljyvaltio-Venäjä on todennäköisemmin väkivaltainen kuin uusiutuvaan energiaan nojaava.

Venäjä on myös merkittävä jalo- ja kevytmetallien tuottaja, ja näitä raaka-aineita tarvitaan niin lännen kuin Venäjänkin energiamurroksessa kohti uusiutuvaa energiajärjestelmää. Pakotteilla tulisikin ohjata Venäjän teollisuuden rakennetta niin, että investoinnit fossiilisiin surkastuvat ja lisääntyvät strategisten metallien osalta. Venäjä kyllä myy jälkimmäisiä maailmanmarkkinoille, jos se on ainoa merkittävä tulonlähde. Kauppasaarron tulee olla Ukrainan sodan jatkuessa maksimaalinen, mutta tilanteen salliessa tulisi strategisten maametallien vienti Venäjältä avata. Venäjästä ei voi enää tulla lännelle partneria ilmastonmuutoksen hillinnässä. Venäjän resurssit tulevat tässä työssä kuitenkin käyttöön, siitä lännen räätälöidyt pakotteet ja Kiinankin tarpeet energiamurroksen saralla pitävät huolen.

Suomen NATO-tien energiapolitiikka ja Venäjän energiasta irtautuminen

Suomi on Venäjä-riippuvuutensa takia vastaavassa vaikeassa tilanteessa kuin useat EU-maat. Suomessa tosin mikään energiasektori ei dominoi, vaan Suomen energiapaletti on hyvin hajautettu, mikä lisää resilienssiä. Toisin kuin Saksassa tai Unkarissa Suomessa kaasun osuus ei ole suuri, vain 6 % kokonaisenergiasta. Siitä huolimatta Suomen irtautuminen Venäjän energiasta on teknistaloudellisesti haastavaa, koska kolmasosa kaikesta energiasta ja yli 60 prosenttia tuonnista on tullut Venäjältä. Suomen erikoisuus, mikä tekee täydellisestä irtautumisesta vaikeaa, on suuri kokonaisriippuvuus. Venäjä on ollut joko dominoiva tai merkittävä kaasun, öljyn, hiilen, uraanin, sähkön ja biopolttoaineiden toimittaja. Riippuvuus venäläisestä putkikaasusta lisää vaikeuskerrointa. Suomen onneksi uusiutuvan energian osuus on jo yli 40 prosenttia, uutta tuulivoimaa rakennetaan kovaa vauhtia ja Olkiluoto 3 -ydinvoimala tuottaa sähköä kesästä 2022.

Taloudellisten kipukohtien lisäksi Venäjän energiakaupan loppuminen on myös poliittisesti vaikeaa. Vaikka valtaosa poliitikoista on toistellut, että venäläisestä energiasta pitää päästä eroon, on oletettavaa, että lähiaikoina käynnistyy keskustelu taloudellisten siteiden säilyttämisestä Putinin Venäjän kanssa. Tämä siitä syystä, että energiakauppa on ollut Suomen Venäjä-suhteen ytimessä – aivan vastaavalla tavalla kuin Saksan *Ostpolitik*in nimeen uskoneiden on silminnähden ollut vaikea tehdä päätöksiä Venäjän energiasta luopumiseksi. Siten Suomen NATO-jäsenyysprosessin aikana löytynee suomalaisia tai eurooppalaisia poliitikkoja, jotka haluavat ”liennyttää” tulehtunutta geopoliittista asetelmaa juuri energia- tai raaka-ainekaupan avulla.

Energia tullee siten näyttelemään tärkeää roolia Suomen NATO-jäsenyyspolun aikana. On oletettavaa, että Venäjä pyrkii hajottamaan kansakunnan yhtenäisyyttä. Suomi on myös erilaisessa asemassa kuin nykyiset Venäjän kanssa kauppaa tekevät NATO-maat juuri siksi, että NATO-prosessia jarruttaakseen Venäjä on valmis laajempiin toimiin talouden puolella. Venäjän toimenpidevalikoimaan sisältyy laaja kirjo hybridivaikuttamista. Venäjä tullee käyttämään sekä energia- että laajemmin raaka-ainevirtoja tuottamaan shokkeja Suomen taloudelle. Kaasun- ja sähköntuonnin osalta uhka on suuri ja välittömiä vaikutuksia tuottava. Muiden raaka-aineiden, kuten lannoitteiden, osalta vaikutukset voivat olla merkittäviä, mutta näiden taloudelliset vaikutukset näkyvät pidemmällä aikavälillä. Erityistapaus on Fennovoiman -ydinvoimalahankkeen loppunäytös, jossa Venäjä pyrkinee niin hankalaksi ”partneriksi” kuin mahdollista.

Olivat taloudelliset vaikutukset sitten minkälaisia tahansa, tärkeää on harjoittaa sellaista politiikkaa, joka tukee sosiaalista resilienssiä. Joka tapauksessa irtautuminen Venäjän energiasta maksaa, joten kustannusten ei saa kohdistua kohtuuttomasti heikoimmassa asemassa oleviin kansalaisiin ja ryhmiin. Jos näin käy, on se suora tuki yhteiskuntaa hajottavalle ääriajattelulle. Se on myös Putinin

Venäjän tavoite ollut Euroopan osalta jo toista vuosikymmentä. Taloudellisia vaikutusta voidaan pehmentää sillä, että päätöksiä esimerkiksi kaasun- ja sähköntuonnin lopettamisesta tehdään niin pian kuin mahdollista ja EU:n yhteisrintamassa. Näin Venäjälle ei anneta etulyöntiasemaa ja kykyä tuottaa shokkeja talouteen, kuten tilanteessa, jossa Venäjä yksipuolisesti lopettaa viennin.

Suomi on historiallisesti hyötynyt halvemmasta venäläisestä energiasta liki miljardi euroa vuodessa verrattuna tilanteeseen, jos tämä energia olisi ostettu muualta. Suomen pyrkiessä eroon Venäjän energiantuonnista tämä hyöty menetetään. Venäläisen energian ostamisen lopettamisen kustannukset tulee kuitenkin suhteuttaa siihen hyötyyn mikä syntyy Euroopan ja Suomen turvallisuudelle, kun Venäjän taloudellista kykyä käydä sotaa rajataan. Suuret suomalaiset energiayhtiöt, kuten Fortum, Neste ja Gasum, ovat hyötyneet Venäjä-kaupasta merkittävästi. Moraalisesti olisi oikein, jos nämä yhtiöt myös osallistuisivat merkittävällä tavalla venäläisestä energiasta irtautumisen kustannuksiin. Vuodesta 2014 on ollut ilmeistä, ettei Putinin Venäjä ole keskinäisriippuvuuden tiellä, vaan kasvavan väkivallan. Näinä vuosina suomalaisten energiajättien halvemmalla venäläisellä energialla kasatut voitot tulisi korvamerkitä kompensoimaan siirtymän kustannuksia.

Nopea irtautuminen Venäjän fossiilisesta energiasta kasvattaa kustannusten lisäksi myös päästöjä lähitulevaisuudessa. Kuitenkin yhteiseurooppalainen, laajalla rintamalla toteutettava uusiutuvan energian tuotanto-ohjelma sekä energiatehokkuustyö, ja siihen liittyvä teknis-taloudellinen kehitys ja mittakaavaetu, tuovat merkittäviä säästöjä Suomen kansantaloudelle. Fossiilisen energian ostamiseen aiemmin käytetyt eurot suunnataan suuremmissa määrin ja nopeammin kotimaiseen uusiutuvan energian tuotantoon. Olemme käyttäneet fossiilisen energian ostoihin noin yli 3 miljardia euroa vuodessa. NATO-jäsenyyden myötä investoinnit uusiutuvaan energiaan kasvavat myös siksi, että Suomi on NATO:n suojassa houkuttelevampi investointikohde pitkän takaisinmaksuajan tuuli- ja aurinkovoimalle ja (pien)ydinvoimalle. Koko maan valjastaminen energiatransition alustaksi liittyy siten myös puolustuspolitiikkaan.

Venäjän energiavirroista irtautumisessa tulisi siten kiinnittää huomiota sosiaalipoliittisen oikeudenmukaisuuden lisäksi myös aluepolitiikkaan. Etenkin tuulivoimainvestointien mahdollistaminen Itä-Suomeen on oikeudenmukaisen energiasiirtymän kannalta oleellinen kysymys. Siten investoinnit puolustusvoimien tutkajärjestelmiin, jotka mahdollistavat tuulivoimarakentamisen Itä-Suomessa, on panostus energiasiirtymään, Putinin Venäjän patoamiseen sekä yhteiskunnalliseen turvallisuuteen. Jos muutenkin sosioekonomisesti takamatkalla oleva Itä-Suomi jää myös energiatransitiossa jälkeen, negatiiviset vaikutukset kumuloituvat. Itä-Suomen kunnat eivät ainoastaan jää taloudellisesti jälkeen Länsi-Suomen kunnista, vaan ne eivät myöskään hyödy hajautetun energiainfrastruktuurin demokraattisia instituutioita vahvistavasta vaikutuksesta. Uusiutuviin perustuva energiajärjestelmä hajauttaa taloudellisen vallan lisäksi myös poliittista valtaa, ja tukee siten kansallisen demokratian peruskiveä paikallisdemokratiaa. Ilman uusiutuvan energian investointeja Itä-Suomi on otollista demokratiaa nakertavien ääriliikkeiden kasvualustaa. Näiden ääriliikkeiden nousun Putinin Venäjä toivoo näkevänsä.

Energiamurroksen ja Venäjän energiasta irtautumisen nopeuttamiseksi on luotava edellytykset Suomen ja Euroopan oman uusiutuvan energian teollisuuden kasvulle. Tärkeää on kiihdyttää Suomen ja EU:n strategisten metallien tuotantoa, mutta myös mahdollistaa ja turvata eurooppalainen aurinko- ja tuulivoimateollisuus sekä siihen elimellisesti liittyvä vetytalous. Mineraalirikkaana EU-maana Suomen tulisi tehdä metallikaivosten luvitus jouhevaksi, tinkimättä itse kaivosteollisuuden ympäristövastuusta. Myös tuulivoiman lupaprosessia on syytä helpottaa. Suomen tulisi myös edistää eurooppalaista uusiutuvan energian materiaaleihin liittyvää strategiaa EU:n geopoliittisen ja -ekonomisen liikkumatilan varmistamiseksi. Siinä on keskiössä kriittisten metallien hankinta maailmanlaajuisesti sekä EU:n taloudessa käytettävien metallien kierrätys.

On tärkeää edistää energiansäästöä ja -tehokkuutta yleisesti ilmastoystävällisen talouden vuoksi, mutta etenkin lähiaikojen olosuhteissa, kun Suomi muiden EU-maiden ohella lopettaa venäläisen energian ostamisen. Energiansäästö onnistuu, kun (esimerkiksi veropolitiikalla varmistettua) oikeudenmukaista hinnoittelua on tukemassa oikeanlainen eetos. Nyt käsillä oleva Venäjän aggression takia nopeutettu energiamurros onkin mitä suurimmassa määrin juuri kommunikaatiohaaste. EU:n ja Suomen tulisi panostaa tiedottamiseen ja vuoropuheluun kansalaisten kanssa liittyen vääjäämättömään hintojen nousuun ja energian niukkuuden tuomaan taloudelliseen iskuun. Energiamurroksen ja Venäjän ”veriöljystä ja -kaasusta” irtautumisen perustelut tulee viestiä kansalaisille yksiselitteisesti, päättäväisesti ja anteeksipyytelemättä.

Osa tätä prosessia tulisi olla venäläisen/fossiilisen energian näkyväksi tekeminen, koska nykyisissä energiainfrastruktuureissa energia helposti on näkymätöntä ja siten poissa mielestä. Esimerkiksi energian yhteiskunnallisten ja ympäristöllisten vaikutusten kodifiointi (kuten sähkömittarit mittaavat €/kWh) helpottamaan kuluttajien ja yritysten vihreitä valintoja on yksi tie. Kansalaisille pitää siis kertoa laajalla kampanjalla ja tehdä näkyväksi, miksi energiamurroksen kalliiksi tuleva edistäminen on itse asiassa sekä panostus ilmastonmuutoksen hillintään, kestävämpään talouteen, Venäjän kaltaisten öljyvaltioiden väkivallan patoamiseen että demokratian puolustamiseen. Kun näin tehdään, luodaan eurooppalainen tahtotila, joka tukee tulevaa demokratiaa ja kestävyyttä painottavaa ulko- ja talouspolitiikkaa.